

Če bi raje molčal...

»Ko sem pred enajstimi leti odhajal iz Italije, je bila ta manjšina (slovenska, op. pisca) samozavestna, imela je polet, bila je polna idej, verjela je vase in svojo prihodnost. Danes pa so vsi demoralizirani.«

Tako je med drugim izjavil bivši slovenski veleposlanik v Rimu, 65-letni Marko Kosin v intervjuju, ki je bil objavljen v sobotni prilogi Dela (11. t.m.), najbolj razširjenega slovenskega dnevnika. Na tem mestu seveda ne moremo navajati vseh Kosinovihih izjav iz dolgega pogovora (skoraj cela stran časopisa), ugotavljamo pa, da njegovo modrovanje ni prav nič diplomatsko, česar ne bi pričakovali od veleposlanika, ki je na koncu svoje kariere. Vrnil se je namreč predčasno v Slovenijo.

Kosin precej podrobno obravnava svoje delo v Rimu, ki je gotovo bilo zelo kočljivo, saj je zastopal komaj rojeno državo, katero je kmalu zasul plaz zahtev, pritiskov, izsiljevanj. Prav radi verjamemo, da sta bila vloga in delo prvega slovenskega veleposlanika v italijanski prestolnici silno težavna. Toda za zgodovino diplomacije je verjetno nekaj edinstvenega, ko visok diplomatski predstavnik javno izjavlja, da se vrača domov, ker ima občutek, da mu »predsednik vlade ne zauja več«, da se zelo malo upošteva njegova »poročila, predlogi in opozorila«. Zadeva pa je po našem tembolj kočljiva, ker še ni bil imenovan njegov naslednik.

Kot smo že omenili, nas ta plat medalje toliko ne zanima, saj gre končno za razmerje med vlado in enim njenih diplomatskih predstavnikov. Nikakor pa ne moremo molče mimo Kosinovega modrovanja o naši slovenski manjšini v Italiji.

Začenja namreč s trditvijo, češ da je republika Slovenija, odkar je samostojna, naši manjšini »naradila več škode kakor fašizem«. Takšna trditev je tako huda, naravnost nezaslišana, da bi jo celo starostna oslabeledost intervjuvanca težko opravičila.

Prav gotovo ni res, da smo vsi Slovenci v Italiji zdaj demoralizirani. Današnje stanje ni nam-

DRAGO LEGIŠA

Po podpisu sporazuma o vzhodni Slavoniji

Začetek konca kalvarije na Balkanu?

Ko je že vse kazalo, da bo edino vojna razvozljala spor okrog Vukovarja in vzhodne Slavonije, so se krajinski Srbi po štirih letih in pol odpovedali samooklicani republiki Srbski in sprejeli kompromisno rešitev, ki so jo ponudili evropski in ameriški posredniki. Sporazum so ločeno podpisali v Erdutu in Zagrebu. Vse kaže, da je dokončna bese-

SAŠA RUDOLF

da prišla iz Daytonu v Združenih državah, kjer že deset dni razpravljajo o rešitvi balkanske krize. Glavna akterja Tudjman in Milošević sta prižgala zeleno luč za sporazum, ki ni zadovoljil ne Hrvatov in ne Srbov. Prvi morajo miriti vukovarske ubežnike, ki bi se radi takoj vrnili na svoje domove, drugi pa svojih 200 tisoč pripadnikov, ki živijo v vzhodni Slavoniji, Baranji in zahodnem Sremu. Slednji se upravičeno sprašujejo, čemu je bila potrebna vojna z desetisoči žrtev, čemu toliko grozot, če je ostalo pri starem, če se je uradna Srbija spoprijaznila z dejstvom, da je za vedno pokopana zamisel o veliki Srbiji, če je Beograd zdaj tudi uradno pristal na avnojske

meje. Prav zaradi tega je pot do dokončne pomiritve še zelo dolga in zahteva predvsem od krajevnega prebivalstva izredno mero zmernosti in strpnosti, kar pa nikakor ni v krvi slavonskega prebivalstva.

Vprašanje je tudi, če bo srbski narod mirno sprejel Miloševićev diktat, če bo pobudnik zamisli o veliki Srbiji ohranil oblast. Res je, da so sanacije hudo prizadele prebivalstvo, ki si želi le še miru in povratek v normalno življenje. Toda na odločitve bodo prav gotovo vplivali begunci; pravijo, da jih je že skoraj milijon. V štirih letih so se povsem predali brezdelju, živeli od pomoči in si ustvarjali, da se bodo vrnili na domove kot zmagovalci. Ta ogromna množica, sorodstveno povezana z domorodci v Srbiji in Črni gori, bo nujno vplivala na bodoče politične izbire in zelo verjetno povečala vrste skrajno desničarsko usmerjene opozicije. Miloševića že zdaj v teh krogih prikazujejo, če že ne kot izdajalca, pa vsaj kot prevaranta, ki je obljubljal veliko Srbijo, ščuval in podžigal osvojevalno vojno, ki je dokončno porušila Jugoslavijo, uničila Bosno. Končno pa se je s Tudjmanom dogovoril o miru, v katerem se Srbi čutijo po-

ražence. Hrvaška vojska jih je odpihnila iz Knina, Miloševićeva politika pa iz vzhodne Slavonije. S tem pa dviganja rok v popolno predajo še ni konec.

Milošević je pogajalcem v Daytonu obljubil, da se bo srbsko vodstvo v Bosni odpovedalo ključnima možema Karadžiću in Mladiću. Najelegantneje bi se ju znebili, če bi jima prepovedali kandidirati na volitvah, ki bodo razpisane po podpisu mirovne pogodbe. Nad njima visi mednarodna tiralica, saj ju je haaško mednarodno sodišče obtožilo vojnih zločinov nad civilnim prebivalstvom. Toda če se v Beogradu jočejo, v Zagrebu ne gre na smeh. Haaško sodišče je obtožilo vojnih zločinov tudi šest vidnih predstavnikov bosanskih Hrvatov. Med obtoženci izstopa podpredsednik samooklicane republike Herceg-Bosne, 35-letni Dario Kordić, ki je obenem ugleden član Tudjmanove Hrvatske demokratske zajednice. Oglasila se je opozicija, ki je na nedavnih parlamentarnih volitvah zadala Tudjmanovi stranki dokajšnjo zaušnico. Predsednik najpomembnejše opozicijske stranke Dražen Budiša, ki vodi liberalce, očita podpisanemu sporazumu, da

Odprta vprašanja v italijanski stvarnosti

Finančni zakon, volilna zakonodaja, sodstvo

»Če bo po 31. decembru vse ostalo pri starem, bom moral razpustiti parlament in bodo februarja 1996 lahko razpisane državno-zborske volitve.« Tako je izjavil predsednik republike Scalfaro v nedeljo, 12. t.m., ko je bil na uradnem obisku na Sardiniji. Tudi ob tej priložnosti pa je dal jasno razumeti, kako bi rad videl, da bi sedanji parlament odobril nekatere ustavne spremembe in zlasti uskladi volilne predpise z večinskimi volilnimi sistemom. Slednjega je namreč leta 1993 odobrila na referendumu velika večina volivcev.

Za izvedbo teh ukrepov je potrebno soglasje glavnih političnih sil, jasno je tudi, da vsega tega ni

mogoče opraviti v nekaj tednih ali mesecih. V vsakem primeru pa je treba po odstopu Dinijeve vlade imenovati novo.

Politični položaj v Italiji je torej še vedno zelo nejasen in zmeden. Osrednja vlada si trenutno predvsem prizadeva, da bi parlament čimprej odobril finančni zakon za leto 1996. Še vedno ni popolnoma gotovo, da bo vlada za svoj zakonski osnutek zbrala večino glasov v obeh zakonodajnih zbornicah. Severna liga, ki je sila sedanje večine, je začela pogojevati svoj glas za finančni zakon z odobritvijo vladnega odloka, ki naj temeljito uredi vprašanje priseljevanja iz držav, ki niso članice Evropske zveze, v bistvu iz

revnih in nerazvitih držav Afrike in Azije. Severna liga je zahtevala, da se sprejmejo zakonski ukrepi, ki naj bi predvidevali tudi uporabo sile in takojšnji izgon iz države ob najmanjšem kaznivem dejanju tujca brez dovoljenja za bivanje. Zdi se, da so večinske sile z Ligo vred naposled le našle kompromisno rešitev, tako da bo Dinijeva vlada lahko izdala ustrezni zakonski odlok.

Mnogo trši oreh je v Italiji vodstvo. V tej zvezi se dogaja nekaj povsem novega. Nekateri že govorijo o »sodni demokraciji«, češ da ima pravzaprav danes oblast v državi sodstvo, oziroma državna pravdnikstva.

D.L. 2

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 19. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Marco Polo«. Dramatizirana zgodba; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Drago Gorup: »Kralj Matjaž«. Radijska igra; 15.00 Krajevne stvarnosti; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Z naših prireditiv.

■ PONEDELJEK, 20. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Dr. Dorče Sarđoč; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Zbor Jacobus Gallus iz Trsta vodi Janko Ban; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na otroškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Repentabor - glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 18.00 Ena se tebi je želja spolnila.

■ TOREK, 21. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Zastrta krila (Marjanka Rebula); 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Zborovska glasba Zoltána Kodályja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Repentabor - glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 18.00 Mario Uršič: »Dogodivščine podeželskega gledališča«.

■ SREDA, 22. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Zborovska glasba Zoltána Kodályja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vinko Globokar in prvine sodobne glasbe; 18.00 Literarne podobe: Magična Renesansa.

■ ČETRTEK, 23. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.10 Zdravje je v rokah tretjepolčasnikov; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Zborovska glasba Zoltána Kodályja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbor »Vox maris« iz Constante v Romuniji, ki ga vodi Boris Cobaslian.

■ PETEK, 24. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dvignjena zavesa; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Zborovska glasba Zoltána Kodályja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Valčki in polke; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: V pravljicnem svetu glasbil; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Kulturni dogodki.

* * *

Oblast v Nigeriji je v petek, 10. t.m., usmrtila Ken Saro-Viva in osem bojnikov za človekove pravice. Glavni tajnik Združenih narodov Butros Gali in številne države so odločno obsodile to zločinsko dejanje. Nigerija je bila začasno izključena iz Commonwealtha (Skupnosti britanskih držav) in ima dve leti časa, da uveljavi politične svoboščine in človekove pravice. Drugače bo izključitev dokončna.

Finančni zakon, volilna zakonodaja, sodstvo

»Na področju sodstva mora priti do preobrata, saj je na tem, da začne umirati. Novi kazenski postopnik se mi stуди. Roccov zakonik je bil boljši, sedanjí je vzrok vseh nesreč. Na področju sodstva nič več ne deluje. Civilne pravde trajajo osem ali celo deset let. Kazenske še več. Zapori so nekaj sramotnega«.

Giovanni Leone
bivši predsednik republike
in priznan strokovnjak
za kazensko pravo

Znani politolog in pravnik Angelo Panebianco je pred nekaj dnevi napisal, da obstajata dve različni gledanja na sodstvo in s tem tudi na zakonitost. Po prvem gledanju je sodstvo sredstvo, s katerim država varuje družbo pred njenimi strupi. Zato je treba sodstvo braniti za vsako ceno, tudi v primerih, ko sodna oblast ne spoštuje pravic in svoboščin posameznega državljana.

Po drugem gledanju je sodstvo vedno nepopoln mehanizem, ki mora povsod in vedno upoštevati tako socialno varnost kot spoštovanje pravic in svoboščin vsakega posameznega državljana. Prav zaradi tega je nujno stalno in strogo nadzorstvo in so potrebni učinkoviti ukrepi zoper zlorabe. Po mnenju A. Panebianca je le drugo gledanje v skladu s temeljnimi načeli liberalne, to je substancijalne in ne le zgolj formalne demokracije. Je sedanjí parlament sploh sposoben razpravljati in sklepati o tako kočljivi problematiki?

Če bi raje molčal...

reč prav nič drugačno od tistega pred 11 leti, ko je Marko Kosin kot jugoslovanski veleposlanik zapuščal italijansko prestolnico. Kdor govori z ljudmi, obiskuje naše kulturne, športne in druge prireditve, se udeležuje verskih obredov po cerkvah, ima otroke v slovenskih šolah, prav gotovo ne dobi vtisa, da so ljudje na splošno demoralizirani, da izgubljajo pogum, da niso več bojoviti, da skratka ne zaupajo v prihodnost.

Če veleposlanik razmišlja ali sklepa drugače, pomeni, da je imel ali še ima le stike z nekaterimi, verjetno redkimi posamezniki. Ti pa so povsem upravičeno demoralizirani, ker morajo gledati, kako se v temeljih rušijo njihove pretežno s tujim tru-

Nadaljnji močno zategnjeni voz v italijanski politični stvarnosti je sprememba volilne zakonodaje, ki ni povsem v skladu z večinskim sistemom. V tej zvezi se zadnje dni precej živahno razpravlja o predlogu politologa Giovannija Sartorija. Ta meni, da bi se parlament moral odločiti za sistem, ki je v veljavi v Franciji: v prvem krogu nastopi v vsakem volilnem okrožju poljubno število kandidatov; v drugem krogu pa tekmuje le kandidata, ki sta v prvem krogu prejela največ glasov. Izvoljen je, kdor dobi večino glasov. Na ta način izpadejo iz tekmovanja kandidati šibkejših političnih skupin in je v parlamentu več stvarnih možnosti za oblikovanje dveh front: tiste, ki je na oblasti, in tiste, ki je v opoziciji. Sartori poleg tega predlaga neposredno izvolitev predsednika republike. Po sedanjí ustavi je državni poglavar izvoljen posred-

no; volijo ga poslanci, senatorji in predstavniki avtonomnih dežel. Sartori pušča odprto vprašanje predsedniških pristojnosti, tako da bi vlada med drugim mogla ohraniti svoj sedanji parlamentarni značaj.

Tudi o novih volilnih predpisih je povsem na mestu vprašanje, ali je ta parlament sposoben najti kako rešitev.

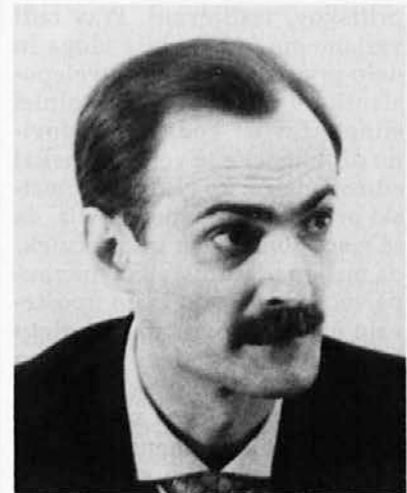
Italija bo s prvim januarjem 1996 prevzela začasno predsedstvo Evropske unije in bo to odgovornost ohranila do konca junija prihodnjega leta. Marsikdo, med njimi predsednik republike, meni, da bi bilo v tem šestmesečju pametno imeti doma kolikor toliko urejene razmere. Zato marsikdo tudi načrtuje razpis novih političnih volitev ob koncu šestmesečnega italijanskega mandata v Evropski zvezi. Igra je torej popolnoma odprta in se znajo razmere stalno spreminjati.

Kdo je novi predsednik naše dežele

Prejšnji teden je bil za novega predsednika deželne vlade Furlanije-Juljske krajine izvoljen Sergio Cecotti. Rodil se je pred 39 leti v Vidmu, na znani univerzi v Pisi je diplomiral iz fizike in se nato izpopolnjeval v Harvardu v ZDA. Ko se je vrnil v domovino, se je zaposlil v miramarskem Centru za teoretično fiziko.

Politično pripada Severni ligi, izhaja pa iz sredine, ki je bila zelo blizu Furlanskemu gibanju. To pomeni, da je v tem pogledu zelo soroden prvemu predsedniku deželne vlade FJK v sedanjí mandatni dobi, senatorju Fontaniniju. Cecotti predseduje deželnemu odboru, v katerem so predstavniki Severne lige,

Demokratske stranke levice, Ljudske stranke, Republikancev, Zelenih in Italijanskih socialistov. Za njegov programski govor vlada precejšnje zanimanje. Dosedanja predsednica deželne vlade Alessandra Guerra je postala odbornica za stike z Evropsko skupnostjo in je torej nekakšna zunanja ministrica.

Sergio Cecotti

Posebno zanimanje vlada za stališče, ki ga bo novi predsednik zavzel do rimske vlade, ki je zavrnila nekatere člane deželnega zakona o zaščiti in pomoči furlanskemu jeziku in kulturi. Očitno gre za delo rimskih birokratov, ki se ne morejo znebiti centralistične miselnosti in so naravnost alergični za probleme manjšinskih jezikov in kultur.

* * *

Piranski župan Fičur je v spremstvu nekaterih sodelavcev obiskal Gradež, kjer je bil gost župana Salviniija. Gostje so se zanimali za nekatere občinske probleme, zlasti za uređitev parkirišč.

dom sezidane zgradbe, zlasti pa zato, ker je ogrožen njihov malomeščanski življenjski slog. Morada te posameznike tudi prešinjata skrb ali celo strah, da bo treba enkrat polagati račune in za napake odgovarjati pred našo slovensko javnostjo.

Lahko se tudi strinjamo, da časopisni članki, ki jih omenja Kosin, niso koristili obema še do pred kratkim slovenskima denarnima zavodoma v Italiji. Trdno pa smo prepričani, da je njegov intervju v najbolj razširjenem slovenskem dnevniku škodoval naši slovenski manjšini. Zainteresirane službe so gotovo takoj dobile njegov prevod na mize.

Kako modro bi Marko Kosin ravnal, če bi se držal starega reka »Si tacuisses...«, če bi raje molčal!

Ssk ob 20-letnici Osimskih sporazumov

Deželno vodstvo Slovenske skupnosti je na predvečer 20-letnice Osimskih sporazumov priredilo tiskovno konferenco na temo: »Slovenci v Italiji 20 let po Osimu«. Konferenca je potekala v tržaških prostorih tiskovne agencije ANSA.

Strankino deželno vodstvo je želelo opozoriti širšo javnost na nerešene probleme naše skupnosti. Pomembna obletnica, eden izmed mejnikov naše povojne zgodovine, namreč ne sme mimo kritičnega razmisleka.

Slovenska skupnost je sicer pravočasno, predlagala ostalim komponentam začasnega skupnega zastopstva, da bi ob 20-letnici Osima priredili enotno manifestacijo v Rimu. Z njo naj bi tudi podkrepili zahtevo, da se v senatu končno začne obravnavati zakonskih predlogov o zaščiti naše skupnosti. Na večkratnih zasedanjih predstavništva na predlog ni bilo jasne gledišča, zato je Ssk pred kratkim pisno pozvala posamezne komponente, naj se izrečejo o enotni manifestaciji. Pozitiven odgovor je, žal, dal samo Svet slovenskih organizacij, Stranka komunistične prenovne ni odgovorila, Demokratična stranka levic je predlog zavrnila, pri ostalih sodržavniških pa je bil odgovor izmikajoč. Deželno tajništvo Ssk, ki je 3. t.m., zasedalo v Nabrežini, je zato ugotovilo, da se enotna manifestacija v Rimu ne more izpeljati. Podprlo pa bo manifestacijo šolnikov v Rimu, če bo do nje prišlo, ker je mnenja, da se je treba poslužiti tudi te demokratične oblike opozarjanja vsedrjavne javnosti.

Na omenjeni tiskovni konferenci ob 20-letnici Osima je Ssk podala svoje poglede na neizpolnjene obveznosti iz 8. člena pogodbe ter iz 4. odstavka preambule. Po uvodnem pozdravu predsednika Terpina je tajnik Breclj v svojem posegu dejal, da Osimski sporazum v omenjenih dveh točkah predvideva zaščito manjšin, vendar se v dvajsetih letih ni veliko naredilo v tem smislu. Slovenska manjšina še vedno nima natančno določenega pravnega statusa.

V ta namen je Ssk sestavila daljše pismo, pravzaprav spomenico, ki ga je poslala najvišjim italijanskim oblastem. Vsebinsko spomenice objavljamo na drugem mestu.

Član deželnega vodstva in pokrajinski predsednik Ssk za Tržaško, odvetnik Jože Škerk se je navezal na odločitve, ki so jih v zadnjih časih v korist Slovencev sprejeli italijanski sodni organi, kot npr. razne razzsodbe Deželnega upravnega sodišča Furlanije-Juljske krajine iz let 1992, 1994 in 1995 ter razzsodba italijanskega ustavnega sodišča z dne 13.7.1995. Te, je dejal Škerk, so zakonske in pravne predpostavke, po katerih bi moralo biti slovenski manjšini zagotovljeno, da je prisotna pri upravljanju, da sme rabiti svoj jezik, da lahko ohrani svoje važne kulturne ustanove in da se ji nudijo zagotovila na gospodarskem področju.

Deželno tajništvo je na seji tudi pozitivno ocenilo programsko konferenco Ssk v Vižovljah. Na podlagi širše razprave se zdaj izpopolnjujejo predložene teze, ki jih bo stranka predstavila javnosti na proslavi 20-letnice deželne organiziranosti Slovenske skupnosti. Prireditve bo v nedeljo, 3. decembra, ob 16. uri v Kulturnem domu v Gorici.

Govor je bil tudi o hudih težavah, s katerimi se sooča slovensko osebje radia in televizije v Trstu. Ker gre tudi za kršitve konvencij med državo in družbo RAI o slovenskih radijskih in televizijskih sporedih, bo Ssk nastopila na pristojnih mestih v korist slovenskih naročnikov in slovenske strukture RAI. Nadaljuje se tudi zbiranje podpisov pod peticijo, ki vzporedno s podobno akcijo, ki že dalj časa teče v Benečiji, zahteva, da bi se slovenski televizijski sporedi videli na vsem območju, na katerem živi slovenska manjšina. Kdor bi rad podpisal, se lahko obrne na tajnike sekcij Ssk, ali pa to stori na sedežih Slovenske skupnosti v Trstu (Ul. Gallina 5, od ponedeljka do petka od 9.00 do 12.00) in Gorici (Drevored XX. Septembra 114 ob torkih od 17.00 do 19.00).

Erik Dolhar

SSO ob 20-letnici Osima

Marija Ferletič

V sredo 8. t.m., je bila v Gorici redna seja Izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij. Seji je predsedovala Marija Ferletič, ki je najprej poročala o obisku pri slovenski manjšini na Madžarskem in o konferenci v Beljaku. Dotaknila se je tudi nekaterih aktualnih vprašanj organizacije same. V širši razpravi, ki je sledila, se je vodstvo SSO spomnilo 20-letnice Osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo, podpisanih dne 10. novembra 1995 v Osimu blizu Ancone. Ta meddržavni sporazum je dokončno uredil mejo med državama, nato pa začrtal nekaj vodilnih smernic za medsebojno, posebej gospodarsko in drugo sodelovanje. Čl. 8 sporazuma pa govori o manjšinah. To je tudi danes ena od osnov (poleg 6. člena republiške ustave, člena 3 deželnega statuta Furlanije-Juljske krajine in za Tržaško Posebnega statuta Londonškega memoranduma iz leta 1954) za obravnavo manjšinskega vprašanja, čeprav je bolj načelnega značaja.

SSO pri tem poudarja vlogo tega sporazuma tudi za danes, ko ga sedaj kot naslednica pravne Jugoslavije prevzema (poleg Hrvatske) republika Slovenija. SSO še zlasti zahteva, da se prav po načelih, izvirajočih iz preambule in osmega člena (o najvišji ravni zaščite) tudi danes rešuje

vprašanje manjšinske zaščite v tem duhu in končno sprejme pravičen zakon upoštevajoč tudi pomembne še bolj sodobne dokumente, ki govorijo o pravicah manjšin. Potrebno bo še naprej vztrajati, da tudi Italija retificira dokumente sprejete na evropski ravni. S tem v zvezi je odbor zastavil nekaj pobud. Prav tako ima odbor napovedanih nekaj srečanj za obravnavo vprašanja skupnega predstavništva.

Izvršni odbor je nato razpravljalo o odnosih med obema krovnicima organizacijama. SKGZ je namreč v zadnjem času po svojih glavnih predstavnikih dala več poceni izjav, ki kažejo na hoteno zaostritev v odnosih znotraj manjšine. Nesprejemljivi so zlasti očitki klerikalizma in revanšizma, ki jih je na glavnem odboru svoje organizacije med drugim izrekel predsednik SKGZ. Popolnoma izkrivljene so tudi obtožbe o nepravilni uporabi fondov za skupne ustanove. Tako naltolcevanje in širjenje neresničnih ve-

NOVA RUBRIKA

Obveščamo cenjene bralce, da bomo z naslednjo številko pričeli objavljati novo rubriko »Ena zgodba ... eno življenje«.

Vsakdo, ki bi rad prispeval s svojimi življenjskimi zgodbami, lahko telefonira v jutranjih urah na št. 365473.

sti je vsekakor negativno in lahko še bolj zaostrejuje medsebojne odnose. Še zlasti pa je nedopustno namigovanje na določene predstavnike znotraj SSO, češ da so oni tisti, ki jim ti očitki veljajo. Je to morda nova inkvizicija?! V čigavem imenu?

* * *

Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, je v ponedeljek, 13. t.m., sprejel v Ljubljani odposlanstvo Sveta slovenskih organizacij, ki ga je vodila predsednica Marija Ferletič. V poldrugo uro trajajočem pogovoru so obravnavali trenutni položaj Slovencev v Italiji in odnose med matico in zamejstvom. Predsednik Kučan je poudaril, da mora za matico veljati državniška drža do manjšin, slednje pa morajo same svobodno določiti najboljše oblike svoje organiziranosti.

* * *

Začetek konca...

ni določeno, če bo na zdaj zasedenem ozemlju veljal pravni red hrvaške države in da bo meja med Hrvaško in ZRJ nadzorovala hrvaška obmejna policija.

S podpisom sporazuma o vzhodni Slavoniji se položaj nikakor ni razčistil, pač pa morda še bolj zakompljiral in bo imel politične posledice tako v Beogradu kot Zagrebu.

Vsebinska spomenice Ssk italijanskim oblastem

Ssk je sestavila daljše pismo, ki ga je poslala italijanskemu predsedniku republike Oscarju Luigiju Scalfaru, predsedniku vlade Lambertu Diniju, predsedniku senata Carlu Scognamigliu, predsednici poslanske zbornice Irene Pivetti in novemu predsedniku deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine Cecottiju. Pismo obravnava nerešene probleme slovenske manjšine 20 let po podpisu Osimskih sporazumov.

Slovenci še vedno pogrešamo zaščitne zakone, kot jih predvideva 6. člen italijanske ustave in številne mednarodne obveze italijanske države. Italijanska država je v bistvu vo-

dila politiko asimilacije, ki je bila v času fašizma nasilna, potem pa tiha.

V pismu se ponovno poudarja zahteva po sprejetju zakona za globalno zaščito. Veliko osnutkov je bilo predloženih, a se o njih v italijanskem parlamentu niti ni razpravljalo, in to kljub številnim zagotovilom in obvezam italijanske vlade.

Pismo nato obravnava negativne učinke pomanjkanja pravnega statusa manjšine. Ti so v omejenosti rabe slovenskega jezika v javnosti, v pristikih na slovenske šole in na slovenske kulturne, gospodarske in športne ustanove, ter v posegih na teritoriju, kjer živi slovenska manjšina. Le-

ta tudi zahteva minimalno zagotovljeno predstavništvo v izvoljenih telesih.

V pismu je govor tudi o pogajanjih med Slovenijo in Italijo, od katerih si Ssk pričakuje, da bosta spoštovali specifičnost slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Sloveniji, tudi z živo željo, da bi manjšina prispevala k pravnemu oblikovanju svojega statusa in k izboljšanju odnosov med državama.

Pismo na koncu navaja statistično primerjavo med pravicami, ki jih uživajo slovenska manjšina v Italiji, italijanska manjšina v Sloveniji in nemška manjšina na Južnem Tirolskem.

Nabrežinski župan zamenjal dva odbornika

»Nova obraza« sta Zanetti in Verzegnassi

Županstvo v Nabrežini

V skladu z novim zakonom je nabrežinski župan Giorgio Depangher zamenjal dva odbornika, ki sta odstopila (Antona Gašperšiča in Giuliana Goata) z dvema novima, Michelejem Zanettijem in Danilom Verzegnassijem.

Zanetti je znana tržaška politična osebnost. Star je 55 let in poučuje na tržaški pravni fakulteti. V sedemdesetih letih je bil predsednik tržaške pokrajine na čelu levo-sredinske koalicije. Bil je pobudnik mednarodne manjšinske konference leta 1974 in med zagovorniki reforme psihiatričnega sistema Franca Basaglie. Bil je med voditelji tedanje Krščanske demokracije, medtem ko danes politično

simpatizira z Ljudsko stranko. Živi v Trnovci.

48-letni Tržačan Verzegnassi je pokrajinski funkcionar, ki se ukvarja s problematiko osebja. Svoječas je kot pravni svetovalec že sodeloval z občino Devin-Nabrežina; je veliko manj znana politična osebnost kot Zanetti.

Zanetti bo vodil resor za proračun, finance in gospodarske zadeve, Verzegnassi pa je bil imenovan za odbornika za osebje in socialno skrbstvo. Oba sta tehnika, oz. »zunanja odbornika«, se pravi, da nista člana občinskega sveta. To je že tretja zamenjava v devinsko-nabrežinskem občinskem odboru.

Poklon inž. Andreju Čoku

Ko te naprosijo, da napišeš nekaj vrstic o tako plemeniti osebnosti, kot je bil za Lonjerce starejše in srednje generacije, pokojni inž. Andrej Čok, se počutiš počaščenega, obenem pa skoraj z zadrego zbirati misli in stavke, ki bi ustrezali njegovemu liku.

Kot starejši brat učiteljice Amalije Čok se je pokojnik rodil v Lonjerju leta 1898. Z njim odhaja zadnji izmed sinov znane Čokove-Pušarjeve družine, ki je Lonjerju dala pokončne ljudi in zavedne Slovence.

Inž. Andrej Čok je študiral na nemški gimnaziji v Trstu, maturiral pa na realki v Idriji. Julija leta 1925 je postal inženir na Visoki kmetijski šoli v Brnu. Služboval je v Trstu, vse do upokojitve.

Objavil je mnogo člankov o kmetijstvu, predvsem v Vestniku Kmečke zveze in za Radio Trst A. Ljubezen, navezanost na domači kraj, je izrazil z objavo spisa v Jadranskem koledarju: Lonjer skozi stoletja. V njem je podal zgodovinski, gospodarski in kulturni pregled te vasi do konca druge svetovne vojne. Povsem zanimiva je bila njegova trditev, da so verjetno Lonjerci poimenovali svojo vas po ptiču »lunju«, ki je pred mnogimi desetletji za-

pustil to dolino, kot jo danes zapušča inž. Andrej Čok.

Hvala Vam za vso ljubezen do rodne zemlje in ljudi, katero ste ponosno in brez predsodkov izpričevali na Vaši dolgi življenjski poti.

O. Pečar

Zahvalna nedelja pri Sv. Justu

Slovenski tržaški verniki so se tudi letos udeležili hvaležnice

Tudi letos so se slovenski verniki tržaške škofije v nedeljo, 12. t.m., polnoštevilno zbrali v stolnici sv. Justa, da bi prisostvovali tradicionalni vsakoletni zahvalni maši, ki jo je daroval škof msgr. Lovrenc Bellomi. Številne so bile narodne noše, prav tako številni tudi skavti in skavtinja, ki so se razporedili v dolg špalir vzdolž osrednje cerkvene ladje. Predstavniki slovenskih župnij so pred oltar prinesli simboličen del letošnjega pridelka. Mašo je spremljalo petje združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki so ga pod vodstvom prof. Humberta Mamola sestavljali pevci, udeleženci letošnjega seminarja v Dobrni, ter otroškega zbora Kresnice in skupine Shalom, katera je vodila s. Karmen Koren. Hvaležnica je bila tudi priložnost, da se slovenski verniki vsaj enkrat v letu srečajo s svojim nadpastirjem in da prisluhnejo njegovim besedam.

Geslo letošnje hvaležnice se je glasilo Žena in njeno poslanstvo. V svoji homiliji z naslovom Zahvala ženskosti se je škof Bellomi navezal na pismo Ženam vsega sveta, ki ga je sveti oče napisal ob 4. svetovnem zborovanju o ženski v Pekingu minulega septembra. S tem v zvezi je škof spregovoril o hvaležnosti in priznanju, ki ga človeštvo dolguje vrednoti ženskosti. Dostojanstvo ženske, je dejal škof, je vsebovano predvsem v božji besedi, kjer se označuje kot pomočnica. Dalje sta si mož in žena drug drugemu komplementarna in »edinost med njima omogoča medosebni odnos, kakor medsebojni dar, ki oba bogati. Bog zaupa tej edinosti rojevanje, družinsko življenje in samo uresničevanje zgodovine. Zato je tudi žena, enako kot mož, potrebna za duhovno, kulturno, socialno, politično in ekonomsko življenje družbe in narodov.«

Toda njivo, kjer je skrit ta zaklad, je še dejal škof Bellomi, je treba priznati in ovrednotiti, še prej pa očistiti preobilnih ruševin, ki jo prekrivajo, in braniti pred zlorabljenjem. Prepogosto je namreč dostojanstvo žene premalo priznано, njene pravice so spregledane ter je emarginirana in zasuznjena. Kristus, je bilo rečeno v homiliji, je žensko osvobodil vsakega nasilja in nadvlade. S prekositvijo mentalitete svojega časa je bil Jezus »do žensk odprt, spoštljiv, sprejemljiv in nežen. Njegovo zadržanje vsebuje vedno aktualno sporočilo.«

Škof je nadalje poudaril potrebo, da se čut hvaležnosti do žensk spremeni v zameno darov. »Danes razmišljamo o silni energiji, ki se nahaja v ženski, o dolžnosti, da jo priznamo in uveljavimo na vseh področjih življenja, predvsem pa v njeni socialni in etični dimenziji, ki obsega človeška razmerja in duhovne vrednote, predvsem v družini sami.« Rodovitni pridelek ženskega posevka je materinstvo, je vzgojna dejavnost na različnih področjih, je posebna občutljivost do ubogih in nezaščitenih, na koncu pa je še veliko sodelovanje pri življenju Cerkev.

Na koncu homilije je tržaški škof vernike pozval, naj položijo na oltar »obljubo naše resne pripravljenosti, da bomo na vse načine naklonjeni dostojanstvu, nalogam in dejavni iznajdljivosti žensk v družbi in v krščanski skupnosti.«

* * *

Poimenovanje dvorane po bivšem primorskem poslancu dr. Josipu Vilfanu

Kot je javnosti že znano, sta se Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in stranka Slovenske skupnosti letos spomladi preselila v nove prostore v Ulici G. Gallina 5/III v Trstu, kjer imata na razpolago za svoje delovanje tudi manjšo, a prostorno dvorano.

V tem smislu je bila z več strani in posameznikov izrežena misel, da bi se omenjena dvorana poimenovala po kakem zaslužnem javnem delavcu za tržaške in druge zamejske Slovence, s posebnim oziranjem na njihovo narodno in politično življenje. Sprejet je bil predlog, da se dvorana poimenuje po bivšem primorskem poslancu v rimskem parlamentu in eni vodilnih osebnosti političnega društva Edinost dr. Josipu Vilfanu.

Slovesnost poimenovanja bo v petek, 24. novembra. O tem bomo podrobneje še poročali v prihodnjih dneh.

Sindikata slovenske šole v Gorici o šoli Ivan Trinko

Na zadnji seji Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica, je odbor razpravljal predvsem o situaciji in možnih rešitvah glede sedeža nižje srednje šole Ivan Trinko ter o pripravi na sindikalni občni zbor.

Sindikalni odbornik, prof. Livio Semolič, ki zastopa SSS v novonastali šolski komisiji za reševanje problemov v zvezi s šolo Trinko, je poročal, kako je potekalo srečanje med šolsko komisijo in goriškim šolskim skrbnikom. Ta predlaga, naj se v doglednem času nižja srednja šola začasno vrne na prejšnji sedež v ulici Cappuccini ali naj se vseli v ulico Marconi, kjer so sedaj nameščeni mestni redarji; če občina ne bi sprejela njegovih predlogov, ima še tretjo rešitev, s katero pa v tem trenutku ne namerava seznaniti javnosti. Sindikat slovenske šole bo nadalje podprl skrbnikova predloga, saj ju je Sindikat sam že od vsega začetka nakazal; istočasno poziva omenjeno šolsko komisijo, naj nadaljuje s svojim delom in naj tudi sama vpliva na občinsko upravo, da bo ta ugodno rešila zadevo.

Sindikalni občni zbor bo v petek, 1. decembra, na sedežu osnovne šole F. Bevk v ulici Brolo ob 12. uri. Vodstveno, učno in neučno osebje na slovenskih šo-

lah bo do tega dne izvolilo novi odbor SSS. Istega dne bo sindikalna večerja v Sovodnjah v gostilni pri Francetu, na kateri bo sedanji odbor sklenil svoj dvoletni mandat in se poslovil od članov Sindikata, ki so z letošnjim letom bili upokojeni.

* * *

Podelitev Einspielerjeve nagrade

V ponedeljek, 20. t.m., bodo v Tischlerjevi dvorani Slomškovega doma v Celovcu podelili letošnjo Einspielerjevo nagrado klubskega predsedniku in podpredsedniku Ljudske stranke Južne Tirolske dr. Hubertu Frasnelli-ju za odločno zavzemanje za zadeve koroških Slovencev v odnosih med Južnimi Tirolci in Avstrijo na mednarodni ravni, ter za njegovo prispevanje k boljšemu razumevanju vprašanj narodnostnih skupnosti v družbi. Podelitve nagrade se bodo udeležili tudi deželna glavarja dr. Luis Durnwalder (Južna Tirolska) in dr. Christof Zernatto (Koroška), ter minister za zunanje zadeve Republike Slovenije dr. Zoran Thaler.

Pozdravil bo predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer, nagovor bo imel predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip, za glasbeni spored pa bo poskrbel mešani pevski zbor »Peca« iz Globasnice.

Prireditelji mednarodnega posveta na Trbižu pojasnjujejo:

Dne 2.11.1995 ste v Vašem časopisu objavili intervju s profesorjem dr. Vladimирjem Klemenčičem, s katerim ste se pogovarjali o posvetu *Večjezičnost na evropskih mejah — primer Kanalske doline*. Postavili ste tudi vprašanje, ki govori o odsotnosti »nemškega in romanskega elementa«.

K temu bi želeli pojasniti, da je bil dogodek zamišljen in izpeljan kot (prvo in prav gotovo zgodovinsko) srečanje vseh treh manjšinskih skupnosti v dolini, nemške, furlanske in slovenske, vabljen pa je bila široka strokovna kot tudi laična javnost iz Avstrije, Italije in Slovenije. Organizatorji sodimo, da so bili cilji posveta v celem uresničeni, saj so v programu nastopili predstavniki vseh treh manjšin, zgodovino in položaj posameznih narodov v dolini pa so predstavili nemški, slovenski in italijanski znanstveniki. Posebej smo veseli, ker se je posveta udeležilo veliko pripadnikov večinskega naroda, zlasti šolajoča se srednješolska mladina, ter še posebej odlični gost, trbiški župan g. Toniutti, ki je prvi seji tudi sopredsedoval in prispeval k plenarnim zaključkom posveta.

Organizatorji

Zahvalna nedelja v Števerjanu

Letošnja osrednja prireditve Zveze neposrednih obdelovalcev iz vse goriške pokrajine je bila na zahvalno nedeljo v Števerjanu. Najprej je na vaškem trgu nastopila godba na pihala iz Krmina, nato pa je bila v domu F.B. Sedej krajša slovesnost, na kateri sta spregovorila števerjanski župan Hadrijan Corsi in pokrajinski predsednik Zveze neposrednih obdelovalcev Ivano Blason. Ob 11.30 je bila v župnijski cerkvi zahvalna maša, ki jo je ob asistenci domačega župnika Lazarja in drugih sobratov daroval goriški nadškof msgr. Bommarco.

Praznik v Števerjanu je letos potekal brez zvonjenja. Slovenski duhovniki štandreškega dekana ta so se zvonovni odpovedali v znak solidarnosti s števerjanskim župnikom Lazarjem, ki je bil obsojen na goriškem sodišču, češ, da so zvonovi števerjanske župnijske cerkve motili počitek gostov bližnjega hotela.

* * *

Občinska uprava v Palmanovi je dala pobudo za tečaj slovenskega jezika. Strokovno pomoč nudi dvojezična šola v Špetru. Tečaj, ki ga obiskuje 13 ljudi, vodi prof. Sabina Toldi.

Jožko Šavli

Zakaj zgodovina?

Po izidu knjige »Slovenska znamenja« (1994) in zatem tudi ob zadnji knjigi »Slovenija, podoba evropskega naroda« (1995) so me nekateri opozorili, da bi bilo primerno, če bi v posebnem prispevku bolj obširno utemeljil razlaganje narodne zgodovine ter njen pomen pri uveljavljanju pravice do lastnega obstoja in državnosti.

(Op.p.)

Skozi zgodovino v resnici diha usoda naroda, njegova volja do življenja, boj za politično in za osebno svobodo njegovih pripadnikov. Njegov vrhunec je samostojna država. Naša zgodovina je dejansko kot čakajoči ščit v grboslovju, na katerega mora priti podoba, da postane pravi grb. Na to podobo v slovenskem zgodovinsko-pisju še vedno čakamo.

Kar zadeva vprašanje državnosti in narodne identitete, spadamo Slovenci med prve narode v Evropi. Težko bi našli še kak narod, ki ima tako staro izročilo lastne državnosti. Leta 595, ko se slovenska država omenja v zgodovinskih virih kot *provincia Sclavorum* (Pavel Diakon), je bilo v Evropi sicer več narodov, ki so imeli svoja kraljestva ali vojvodine, tako Langobardi, Franki, Burgundi, Goti... Na vzhodu se je raztezalo mogočno Bizantinsko cesarstvo; toda vsa ta kraljestva in njihovi narodi so postopno prešli v zaton, in jih danes ni več. Na njih

ozemlju so se postopno izoblikovala nova kraljestva z novimi narodi, Francozi, Angleži, Španci, pa Čehi, Poljaki, Madžari, Hrvati, zelo pozno tudi Italijani in še kdo.

Slovenci so imeli takrat svojo vojvodino Karantanijo, živeli pa so še na širšem ozemlju, in so bili nedvomno to, kar so tudi danes, Slovenci.

V 19. stol., ko se je pojmovanje naroda izoblikovalo povsem na novi, to je, na jezikovni podlagi — za razliko od prejšnje zgodovinsko-pravne — je prav ta slovenska izvornost najbolj motila naše sosede, zlasti nemške. Ti se na tako staro narodno identiteto nikakor niso mogli sklicevati, saj so bili prvotno še Bavarci, Švabi, Sasi, Franki... Šele po nekaj stoletjih se je iz teh narodov izoblikovala skupna nemška identiteta, skupen jezik, kateremu je bila podlaga menda šele Lutrova biblija.

Nemški akademski krogi, ki jih je prav tako pritegnilo nemškonacionalno gibanje, so nastopili proti Slovincem in sistematično začeli ponarejati slovensko zgodovino. Vse to z znanstveno, akademsko avtoriteto, v katero ni smel nihče podvomiti.

Karantanske Slovence so razglasili za Alpen-slaven (Alpske Slovence), kot neko slovansko plemo, ki je vdrlo v vzhodne Alpe (Einbruch der Slaven). O kaki državi Karantaniji ničesar. Ta vdor naj bi bil seveda po odhodu Langobardov v Itali-

(1)

jo, torej po letu 568, četudi o tem manjkajo vsakršni viri. Iz te plemenske tvorbe naj bi bila leta 976 ustanovljena nemška Koroška, ker je ta tokrat dobila lastnega vojvodo (prej je bil skupen za Karantanijo in Bavarsko). Kake slovenske države poprej sploh ne bi bilo. Slovenci da so narod brez plemstva, vse je torej samo nemško, nemško...

Vse to se v sosednji Avstriji še vedno poučuje po šolah. Leta 1976 so na Koroškem bučno proslavljali »tisočletnico« (nemške) Koroške. Zgodovinarji v takratni jugoslovanski Sloveniji so ob takšnem proslavljanju ugovarjali le toliko, da so navajali poprejšnji obstoj slovenske Koroške (Katan-tanije). Niso pa oporekali navajanju, da je bila takrat Koroška nemška in da naj bi imela nemško plemstvo...

V bistvu so torej potrjevali nemška stališča, s kakim popravkom, ki pa je za bistvo samega problema zanemarljiv. Zakaj tako?

Jugoslovanski režim je že po prvi vojni vzel tolmačenje slovenske zgodovine v svoje roke. Na ljubljansko univerzo je prišel profesor Nikola Radojčić, ki je bil zaupnik beograjskih krogov. Predaval je »jugoslovansko« zgodovino kar po srbsko, vse do let po drugi vojni. Ta zgodovina pa je morala biti taka, da je na prvo mesto postavljala Srbe. Slovenci zaradi tega niso imeli lastne države, da se ne bi dvignili nad vodilen narod v državi. Niti lastne univerze pred njimi, zato je bilo letnico ustanovitve ljubljanske univerze leta 1597 prepovedano navajati. Vsa slovenska zgodovina je bila prikazana kot en sam nemški jarem, izpod katerega nas je odrešilo šele bratsko srbstvo leta 1918.

Pihalni orkester slovenske policije navdušil tržaško publiko

Letošnja koncertna sezona Glasbene matice se je začela v četrtek, 9. t.m., z uspešnim nastopom Pihalnega orkestra slovenske policije, ki je navdušil številno publiko v tržaškem Kulturnem domu. Z orkestrom so nastopili uveljavljeni slovenski solisti, kakršni so čelist Miloš Mlejnik, pianist Bojan Gorišek ali pa mladi klarinetist Aljoša Deferrri. Skupina tvori bogato barvno in izrazito celoto, ki premore samosvojo, nesluteno glasbeno dimenzijo. Vrh tega je Pihalni orkester slovenske policije na evropski ravni, na programu ima vse glasbene zvrsti, od leta 1991 pa doživlja pod taktirko mag. Milivoja Šurbka pravi umetniški crescendo. Šurbek je dirigiral številnim orkestrom doma in tujini, predvsem na Japonskem. To je bilo razvidno iz programa večera, med katerim je bil tudi poklon tej vzhodni deželi: Konagayeve »Slike z Japonske« so opisnega značaja, saj predstavljajo antične obrede teh krajev: za trenutek so med nami zaživele japonske narodne noše, praznik češnjevih cvetov, ali pa z duhovi, ki jih zaključni stavek Yagi Bushi skuša odgnati.

Pihalni orkester je v glavni vlogi nastopal tudi v zaključni Hessovi suiti »East coast pictures«; sicer je bila tokrat na sporedu le newyorška slika — spet je bila pred nami glasba našega stoletja in mestni vrvež z nepričakovanimi efekti, ki jih premore le izkušeno pero tega ameriškega skladatelja.

Poklon slovenski publikli je bil Osterčev »Koncert za klavir in pihala« s katerim se je Slavko Osterc (1895-1941) predstavil na mednarodnem festivalu ISCM v Pragi leta 1936. Osterčeva skladateljska pot je vselej črpa

la svoj izraz iz avantgarde, kar se še kako pozna v tej skladbi. Koncert je interpretiral pianist Bojan Gorišek, umetnik, ki je nastopal domala po vsej Evropi, najpogosteje z glasbo dvajsetega stoletja.

Poklon italijanski publikli je predstavljalo Rossinijevo delo »Introdukcija, tema in variacije« za klarinet in orkester, tokrat v »pihalni preobleki«. Obenem je skladba poklon Pihalnega orkestra slovenske policije svojeemu solistu Aljoši Deferrri, ki sodeluje sicer v zadnjih časih tudi s Slovenskim kvartetom klarinetov.

Na začetku drugega dela se je Pihalni orkester s Friedrichom Guldo (1930) vrnil v naše stoletje. »Koncert za violončelo in pihalni orkester« ra-

Zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta v Arezzu

Zbor »Jacobus Gallus«, ki deluje v okviru tržaške Glasbene matice in ga vodi Janko Ban, se v soboto, 18. novembra, udeležuje 12. Državnega polifonskega tekmovanja »Guido d'Arezzo«. Na njem nastopa letos 18 zborov iz desetih italijanskih dežel: dva moška, štirje ženski in dvanajst mešanih. Iz naše dežele se je prijavil še Univerzitetni zbor iz Vidma, ki ga vodi Walter Themel. Obvezni program na tekmovanju je za mešane zборе eden od treh izbranih motetov Pomponia Nenna, ena skladba iz 19. in ena iz 20. stoletja. Zbor »Gallus« je pripravil Nennov motet »O magnum mysterium«, »Richte mich, Gott« Felixa Mendelssohna Bartholdyja in »Ave, gratia plena« Pavleta Merkúja.

ste iz različnih stilnih prijemov, od jazzovske prek romantične do trubadurske glasbe. V solistični vlogi je nastopil tokrat čelist Miloš Mlejnik, ki je danes med vodilnimi slovenskimi glasbenimi umetniki. Zaigral je s tako vneto, da je med skladbo pretrgal struno. Ta dogodek je povzročil pavzo med koncertom, ki se je v nadaljevanju izvajanja Guldove skladbe poznala pri raztresenosti članov ansambla.

Pihalni orkester slovenske policije je izven programa zaigral še kar pet skladb: črnsko duhovno »Nobody knows«, mambo »Viva Brazil«, dva venčka domačih koračnic, na koncu pa je publikli pustil najgloblji spomin na večer s poklonom pred nedavnim preminulemu slovenskemu skladatelju Bojanu Adamiču z njegovo znano »Ra-ta-ta«, med katero so se člani Pihalnega orkestra slovenske policije izkazali tudi kot ubrani pevci.

Erik Dolhar

Dostojna počastitev spomina Toneta Kralja

Ob 20. obletnici smrti znanega in zaslužnega slovenskega slikarja in kiparja Toneta Kralja (1900-1975) so v župnijski cerkvi v Štandrežu, ki je tudi ena številnih cerkva na Primorskem z njegovo poslikavo, priredili v nedeljo, 12. t.m., spominski večer. Obsegal je tri dele: o umetnikovem življenju in delu je spregovorila umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn iz Gorice, krajši orgelski recital je izvedel organist Dimitrij Rejc, čemur je sledil nastop pevskega zbora Resonet iz Trsta, ki ga vodi Aleksandra Pertot.

Vsi nastopajoči so s svojimi kvalitetnimi izvajanja navdušili številne poslušalce, kar je gotovo pomenilo dostojno počastitev Kraljevega spomina.

Podobno prireditve napovedujejo tudi v župnijski cerkvi v Pevmi, ki jo je prav tako poslikal Tone Kralj v času med obema svetovnjima vojnoma.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostovanje Prešernovega gledališča - Kranj

F.G. Lorca

DOM BERNARDE ALBA

Režija Bojan Jablanovec

V soboto, 18. t.m., ob 20.30

ABONMA RED B, E in F

v nedeljo, 19. t.m., ob 16.00

ABONMA RED C

v Kulturnem domu v Trstu

v ponedeljek, 20. t.m., ob 20.30

ABONMA RED A

v torek, 21. t.m., ob 20.30

ABONMA RED B

v Kulturnem domu v Gorici

Slovenski zgodovinarji so sicer veliko raziskovali, objavljali, odkrivali. Toda preko teh beograjskih direktiv niso smeli iti, če si niso hoteli zapraviti kariere.

Iz Beograda so še posebej nadzirali, da se ni omenjala kakršnakoli vrsta slovenske državnosti. Ustoličevanje (do 1414) in poklanjanje (do 1728) novemu vladarju v slovenskem jeziku naj bi bilo zgolj star običaj, ne pa državnoopravno dejanje. Da bi bila lahko državna skruktura Avstrije zgolj nadaljevanje prvotne karantanske (kar je dejansko tudi bila), ni smel nihče niti pomisliti.

Prva kot druga Jugoslavija sta se sklopili brez vsakršne predstave o tem, kakšno državnost naj bi Slovenci sploh imeli. Zato so slovenski politični krogi po prvi vojni pristali na centralistično državo SHS, ki je postala na ta način povečana Srbija, brez kakršnekoli avtonomije za Slovence.

Druga Jugoslavija je to avtonomijo sicer prinesla; Slovenci naj bi je sicer, za razliko od Srbov in celo Hrvatov, v svoji zgodovini nikoli ne imeli, toda pravico do nje smo si menda prislužili v partizanah.

Ali je takšno razlaganje slovenske zgodovine imelo kake posledice na slovensko politiko, gospodarstvo, šolstvo, kulturo...? Nedvomno, slovenski politiki so hodili na pogovore v srbski Beograd z občutkom manjvrednosti, in tudi če so si kaj o slovenski državnosti predstavljali, v srbsko zgodovinsko zlavo niso smeli podvomiti, če so hoteli sploh kaj doseči.

Jugoslavenarski aparat se je prav dobro zavedal, da odkrivanje samostojne slovenske politične

zgodovine in državnosti poraja tudi zahteve po večji politični svobodi in gospodarskem napredku, zato je sistematično dušil in tudi uspešno zatrl vsakršne raziskave v tej smeri. Vsiljeno prepričanje, da smo bili Slovenci neko jugoslovansko pleme, celih tisoč let pod nemškimi jarmom, izpod katerega so nas odrešili Srbi ob koncu prve svetovne vojne, je že vnaprej podrejalo odločanju Beograda vse dogajanje v Sloveniji.

V ozadju uvajanja takšnega mišljenja je bila srbska akademija, ki je Slovenijo prikazovala tudi nasproti tujini kot deželo brez zgodovinske upravičenosti in smisla za lastni obstoj. Še po odcepitvi Slovenije je npr. eden od njenih članov, jezikoslovec Pavle Ivič, izjavil za ameriški tednik Times naslednje: »Slovenci in Hrvati dejansko nimajo svoje zgodovine, in se tudi nikoli niso bojevali za svoj narod. Zaradi tega so trpeli na kompleksu manjvrednosti, najprej proti Avstriji, zatem nasproti Srbiji« (Time št. 41, 14. okt. 1991).

Kako je jugoslovanski režim preko mreže tajne policije in njenih zaupnikov poskrbel, da se je ta nesrečna podoba Slovencev v zgodovini vztrajno ponavljala po šolskih knjigah, vnašala v pisanje pisateljev in pesnikov in v pesmi skladateljev, ki so širili žalostne predstave o izgubljeni slovenski svobodi itd., bi terjalo še posebno razlago.

(Dalje)

George Steiner

Judje so skrivnostno ljudstvo

S tem umorom Izrael ne more postati in ni postal normalna država: to dokazujejo pogrebni obredi v ponedeljek, 6. novembra 1995. Državni poglavarji z vsega sveta so se zbrali na revnem koščku zemlje majhnega naroda, katerega obstoj je skrivnost. Ta skrivnost pa zadeva tudi prihodnost zahodne kulture.

Izraelsko ljudstvo naj bi bilo ljudstvo knjige. Kaj to pomeni? Pomeni, da je ljudstvo, katerega prava domovina so beseda, tora in njena neskončna razlaga. Ne samo to: modernost sama se rodi v nedrjih te tradicije, Marx in Freud, nato v naših dneh mogočnost medijev: televizija, časopisi, vse to spodbujajo, zlasti v ZDA, Judje. Hočem reči, da je to ljudstvo vedno videlo v pismu, knjigi in v širjenju misli svoje poslanstvo ali celo svoje življenje.

Obstane judovskega ljudstva je skrivnost. Vsi veliki narodi antike in njihove omike — Egipčani, Grki, Rimljani — so izginili, Judje ne. Bil je holokavst in še so obstali. To se ni moglo zgoditi samo zato, da bi prišlo do politične in vojaške normalnosti. Mislim, da mi lahko svetlu nekaj povemo, in sicer, da je naš mali planet obsojen na izginotje, če se ne bomo naučili vabiti drug drugega v goste. Človeštvo se mora naučiti, da je v življenju povabljenec. Takšen je veliki nauk filozofov, kot so Levinas, Buber, Rosenzweig, celotne skrivnostne tradicije diaspore. Bistvo judovstva je dialog z Bogom ali, kot pri Marxu, proti Bogu.

Do zdaj je bil Jud odličen prenašalec duha, čudovit del duše, človek,

ki je imel poseben dar za širjenje in posredovanje vrednot.

Danes se lahko pripeti, da je knjiga — v smislu, ki ga je imela v klasični kulturi — zaradi novih sredstev obveščanja — Internet itd. — obsojena na izginotje ali vsaj na to, da postane hudo manjšinska. Tako se je zgodilo na začetku srednjega veka, ko so se za knjigo zanimali le nekateri menihi.

Lahko se torej zgodi, da bo zavladala antikultura podobe in neposredne elektronike. To predstavlja po mojem velikansko nevarnost za Jude, se pravi za tradicijo besede.

Nevarnost seveda preti tudi ljudem, ki niso Judje. V nevarnosti je oznanjevanje logosa (vrhovna zakonitost sveta), v nevarnosti je zahodna kultura, ki bi brez branja, brez dialektike prek pisane besede izgubila svojo življensko silo. Za Evropo bi ta skrajnostna amerikanizacija bila izredno huda, saj bi njena omika pričela izumirati. Vse to pa vrh vsega v trenutku, ko nacionalizmi, tribalizmi in etnična nestrpnost zadobivajo naravnost divjo moč, kar lahko vodi v masaker.

(Tako je razmišljal pisatelj in vseučiliški profesor George Steiner nekaj dni po umoru Izaka Rabina v soboto, 4.11.95 v Tel Avivu).

Prevod D.L.

* * *

V petek, 24. t.m. bo na glavnem seдеžu Slovenske zamejske skavtske organizacije, v ul. Risorta 3 v Trstu, potekal Pokrajinski občni zbor te organizacije. Na koncu občnega zbora bodo predvajali tudi krajši film.

Ustanovni občni zbor sekcije prostih poklicev pri SDGZ

V Gregorčičevi dvorani v Trstu se je v torek, 7. t.m., odvijal ustanovni občni zbor sekcije prostih poklicev pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju (SDGZ). V njej se bodo odslej združevali slovenski profesionalci v Italiji kot npr. projektanti, zdravniki, pravniki, komercialisti, finančni promotorji, umetniki, konzultanti idr.

Uvodno misel je podal predsednik SDGZ Boris Siega, ki je dejal, da so ustanovitvi te sekcije razglabljali že nekaj let zaradi razvoja tega sektorja v zadnjih letih. Ta razvoj, je dejal Siega, je dokaz, da se je v naši skupnosti dosegla določena zrelost in določen intelektualni nivo. Poudaril je pomen povezovanja Slovencev, ki opravljajo kak prosti poklic, ravno v tem trenutku, ko doživlja slovensko gospodarstvo v zamejstvu težke trenutke.

Direktor SDGZ Vojko Kocijančič je na kratko obnovil zgodovino Zdru-

ženja in dejal, da se je danes struktura naše skupnosti spremenila, znak te spremembe pa je tudi povečana prisotnost prostih poklicev med Slovenci v Italiji. Dejaj je, da je na tržaški univerzi kakih 600 slovenskih študentov, katerim je treba pripraviti tla, drugače se bodo izgubili. Dalje je obrazložil dejavnost Združenja, v okviru katerega bi bil doprinos profesionalcev dobrodošel.

Številni razpravljalci so med diskusijo poudarili zlasti pomen povezave med slovenskimi profesionalci v luči pretoka in izmenjave informacij med posameznimi člani ter v luči tistih interesov, ki profesionalce kljub njihovi heterogenosti družijo.

Na koncu so udeleženci izvolili 11-članski odbor, v katerem so predstavniki geometrov, arhitektov, inženirjev, pravnikov, komercialistov, konzulentov in zdravnikov. Odbor bo na svoji prvi seji izvolil predsednika.

iž

V DSI o ženskem vprašanju

Dr. Angelca Žerovnik

V ponedeljek, 13. t.m., je v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu predavala dr. Angelca Žerovnik na temo Ženska konferenca v Pekingu in papeževu stališče o ženskem vprašanju. Dr. Žerovnikova, sicer doktor defektoloških znanosti, je pozorno spremljala 4. mednarodno konferenco o ženski, minulega septembra v Pekingu. Dejaj je, da sta na konferenci prišli do izraza in se spopadli dve miselnosti: tista, ki je blizu naravnemu pravu in ki se zavzema za pravice ženske, ampak tudi za vrednotenje drugih njenih vlog in lastnosti (npr. materinstva in vzgoje), ter tista, ki je izraz feminističnega gibanja in ki postavlja v ospredje izrazito repre-

zentativno podobo ženske, ki naj bo totalno svobodna od vsakršnih »spon«, tudi družinskih.

Dalje je predavateljica obravnavala vsebino papeževga pisma ženskam Mulieris dignitatem, kjer je ženska predstavljena v več vlogah: tako se v tem pismu poudarja pomen materinstva, dostojanstva in spoštovanja ženske, spoštovanja med moškim in žensko ter med starši in otroki in komplementarnosti med moškim in žensko. Dr. Žerovnikova je poudarila pomen spoštovanja pravic in dostojanstva človeške osebe, tudi otrok, ki so potrebni družini. Le-to gre postaviti v središče pozornosti, saj je družba v malem. O tem, je dejaj, se v Pekingu v glavnem ni govorilo, zato konferenca tudi ni obrodila sadov, ki bi jih morala.

Dr. Angelca Žerovnik je podala tudi kritično oceno o zadržanju slovenskih predstavnic na pekinški konferenci, saj so se zelo izrazito in radikalno zavzele npr. za istospolno partnerstvo in za hedonistično vlogo ženske (kar le-te ne osvobaja in je ne dela enakopravne, pač pa jo ponovno postavlja v položaj predmeta), tako da so morali v Sloveniji precej dvigniti glas proti temu. Slovenija, je še dodajala dr. Žerovnikova, do družine in njenega načina življenja ni prijazna, saj zanjo zelo malo skrbi. Tudi slovenska Cerkev pri tem ni dovolj glasna.

SKGZ o novi deželni vladi

Slovenska kulturno gospodarska zveza je ob razpletu deželne krize, ki je pripeljala do izvolitve novega deželnega odbora in predsednika deželne vlade, izrazila zadovoljstvo.

Predvsem je pomembno, poudarjuje SKGZ, da se je politična kriza razrešila še v pravem času, ko je treba sprejeti deželni proračun, brez katerega bi se lahko paralizirala javne uprave z vsemi možnimi posledicami zavlekle v nedogled. Nova politična večina po oceni SKGZ predstavlja vsekakor večjo možnost, da deželna uprava utrdi in dopolni svoje programske smernice v smislu pomembne vloge, ki pritiče deželi FJK, bodisi zaradi njenega geopolitičnega položaja na severovzhodu Italije kot tudi zaradi značilnosti, ki jih ima kot dežela z doslej še nezadostno upoštevanim posebnim statutom.

SKGZ izraža obenem prepričanje, da je vsaj številčno dokaj solidna deželna večina tudi zadostna podlaga za okrepitev mednarodne vloge FJK, še posebej kar zadeva odprto politiko sodelovanja s sosednjo Slovenijo, kar je nedvomno v obojestransko korist. V tem smislu je pričakovati tudi jasne programske obveze novega deželnega odbora.

SKGZ nadalje izraža željo, da bi nova deželna vlada izostrila posluš za vprašanja slovenske narodne skupnosti, do katere je

spričo vrste nerešenih problemov pričakovati večjo pozornost. Gre za dobro znane probleme slovenskih ustanov ter s tem v zvezi delovanje pristojnega deželnega odborništvu in deželnih uradov. Po nedavno sprejetih ukrepih v korist furlanskega jezika, ki so v politiki dežele gotovo pomenili pomemben korak naprej, se namreč kaže potreba po nadaljnjih korakih, tokrat

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Sergej Sergejevič Prokofjev

PETER IN VOLK

Režija Sergej Verč

V nedeljo, 19. t.m., ob 11. uri

v Kulturnem domu v Trstu

v smer reševanja nujnih in konkretnih problemov slovenske manjšine, ki živi v treh pokrajinah FJK.

Ob izvolitvi deželne vlade je SKGZ naslovila na novega predsednika Cecottija poslanico z željo po uspešnem delu, ki ga bodo znali tudi Slovenci toliko bolj ceniti, kolikor bo znala uprava s konkretnimi koraki brez odlašanja pokazati, da ji za prihodnost manjšine ni vseeno.

Odbojka

Derby moške C-1 lige Slogi

Lansko postavo Bora so bistveno pomladili

Odbojkarjem se je konec prejšnjega tedna verjetno mudilo na razna praznovanja sv. Martina, tako da so svoje nasprotnike v glavnem odpravili po hitrem postopku.

V moški B-2 ligi so odbojkarji Vala po izenačeni, maratonski tekmi s 3-2 premagali letošnjega absolutnega favorita Concesio. Nasprotniki so namreč doslej dobili vse tekme, ne da bi izgubili niti en set. Valovci pa so pokazali zobe in dokazali, da so vredni nastopanja v tako močni konkurenci, kot je letošnja B-2 liga. Posebno se je izkazal 17-letni Matej Černic, ki je zaigral tako suvereno kot veteran.

V ligi nižje so odigrali slovenski derby med novinci v ligi Sočo in vzhodnokraško šesterko Sloge. Slogaši so bili uspešnejši od domačinov, ki so osvojili le tretji niz. Njihov trener Jakopič je po tekmi priznal trenutno premoč nasprotnika. Zgražal se je nad dejstvom, da pri njih tokrat nista delovala blok in sprejem ter da so preveč napak zagrešili sami. Tehten izgovor je lahko tudi še neizkušenost Sočanov v C-1 ligi. Slovaški trener Sloge Blahuta pa kot običajno ni bil povsem zadovoljen s prikazano igro svojih fantov. Dejal je, da so v tretjem setu začeli nekoliko podcenjevati nasprotnika, tako da so jih bili na-

prisiljeni zasledovati. Brez fantazije so bili, po njegovem mnenju, tudi Slogini podajači. Pohvalil je Davida Kralja, ki je kljub poškodovani roki uspešno zaključil drugi niz.

Preselimo se v žensko konkurenco iste lige. Od tu prihajajo povsem razveseljive novice iz obeh naših taborov. Borovke so namreč na domačem igrišču zabeležile prvo letošnjo zmago proti videmski postavi Kennedyja, Slogašice pa so dosegle tretjo zaporedno zmago, tokrat na tujem igrišču Dola. Ko že govorimo o zaporednih zmagah, smo jih v ligi nižje zabeležili kar 55. Za ta svojevrsten rekord so poskrbele novinke v C-2 ligi goriške (oz. skoraj števerjanske) Olympie, ki so zmllele še tokratnega nasprotnika, Natisionio. Če bodo nadaljevale s takim tempom, bomo le s težavo kos številu zaporednih zmag te fenomenalne skupine. V isti ligi pa ne smemo pozabiti niti Nabrežink Sokola, ki so tokrat strle odpor tržaškega CUSA.

Naj zaključimo z grenkimi novicami moške C-2 lige; tu sta namreč oba naša predstavnika ostala praznih rok. Usoda je želela, da sta tako Bor kot Olympia klonila pred nasprotnikoma na domačem igrišču po tie-breaku.

Erik Dolhar

»... Ta koš pa velja ceno listka ali celo celoletni abonma!«

Na večer sv. Martina je Jadranovem uspelo omamiti gostujočo ekipo iz Bergama Banca Desio. S tem so si priborili tretjo zaporedno zmago ter dokazali, da se forma ekipe stalno vzpenja. V športni palači pri Čarboli so sicer gostili tretjevrščenega nasprotnika, moštvo z nekaterimi dobriimi igralci, ki je do sobote šestkrat zmagalo in le dvakrat izgubilo. Jadranovo prvenstvo pa se je, kot je znano, začelo na ne najboljši način, saj je vsaj v določenih začetnih trenutkih kazalo, da bo bolj podobno trnovi poti kot normalnemu poteku, ter da bo Jadran sicer tudi zmagal občasno, to pa gotovo z velikim trudom. Sobotno srečanje pa se je izkazalo kot nekaj popolnoma drugega. Ekipa je sicer že v prejšnjih kolih pokazala zobe, tokrat pa je številno občinstvo razveselilo, navdušilo s prvovrstnim nastopom. Vodstvo ekipe se je stalno večalo, tako da je bil maksimum +29. Na koncu pa je Jadran zaključil tekmo z enajstimi točkami prednosti. Videli smo nekaj res lepih, atraktivnih akcij, tako da je bil večkrat komentar navijačev: »... ta koš pa velja ceno listka ali celo celotni abonma!« Zasluga gre gotovo celotnemu moštvu, in to v pravem pomenu besede, saj so že v prvem polčasu vsi razpoložljivi igralci vstopili na igrišče ter nihče izmed njih ni razočaral trenerja, Andreja Vremca. Ta je tokrat vodil ekipo malo drugače kot ponavadi, saj je stalno rotiral igralce, vsakič pa se mu je to obrestovalo. Tehnično zelo dobra igra in taktično zelo zrelo, bi lahko potegnili logični zaključek, kar daje gotovo upati za nadaljevanje. Veselja (zaslužno) ni manjkalo, v slačilnici ter pozneje ob praznovanju sv. Martina.

Gorazd Bajc

***

Reševalci še vedno iščejo preživele pod snežnimi plazovi, ki so v soboto, 11. t.m., zasuli več postojank »pohodnikov« na območju Mount Everest.

Amaterski nogomet

Zahodnokraški derby Primorju

Le redkokdaj se zgodi, da se kak derby zaključi kar s petimi zadetki, ki so v primeru dvoboja med proseškim Primorjem in kriško Vesno padli vsi v prvem polčasu. Če tudi pomislimo, da so nogometaši igrali na popolnoma blatnem igrišču in da se je na Proseku na predvečer tekme pozno v noč praznovalo sv. Martina, je učinkovitost strelcev toliko bolj nenavadna. Po tretjem zadetku Sarđoča bi lahko kdo mislil, da je bilo tekme konec. To pa bi verjetno držalo v primeru, da ne bi šlo za tako občuteni kraški derby. Križani so namreč v drugem delu prvega polčasa strnili svoje vrste in dosegli dva zadetka, kaj več pa niso zmogli. Zmaga je torej povsem zasluženo ostala doma.

Po tekmi je trener Primorja Bidussi dejal, da je bilo srečanje posebno občuteno med igralci. Ko ne bi šlo za derby namreč, ne bi trepetali po vodstvu s 3-0. Proseška ekipa pa je precej mlada in neizkušena, od tod tudi nepotrebna trema, predvsem v obrambi. Trener nasprotnikov Nonis, je menil, da so bile za Vesno usodne prve minute tekme, ko so njegovi igralci dobesedno zaspali. Zadovoljen pa je bil z igro v drugem delu prvega polčasa, ki je bila, ne samo po njegovem mnenju, izredno živahna in lepa.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST.
Sedež: 34138 Trst, G. D'Annunzio 27/E,
tel./fax 040/630824.

Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

Anton Breclj

(19)

Spomini na boje ob Soči 1915-1918

Na pósodo ni imel nobenega zanesljivega kolesa, pač pa mi je ponujal v nakup novo kolo, a za pretirano ceno. Ker bi moral še na tisto čakati, da ga opremi in uredi, več ko eno uro, sem opustil nakup in odbrzel peš proti Ajdovščini, oddaljeni 27 km od Gorice! Z žalostjo sem ugotovil, da pridem na kraj svojih skrbi v trdi noči.

Sreča v nesreči ni tako redka. Ko sem še poskušal, kateri brzi korak naj uberem, da zdržim do konca, me je dohitel vrh Trga sv. Antona velik avto, napol zaseden, zadaj star general, mestni poveljnik, s pobočnikom, spredaj kot voznik podčastnik, ki sva si bila znana zavoljo bencinskih kupcij. Na mojo krettno se je vozilo ustavilo, prijazni general mi je velel prisesti, ko sem se mu predstavil in omenil svojo nujo. Sedel sem spredaj k vozniku. Sredi Rosnega dola sem opazil daleč pred nami drobnega možička, ki jo je drobil po cesti in široko mahal z rokami, kakor bi hotel leteti. Poznal sem ga že od zadaj, bil je deželni uradnik, ki je imel številno družino tik Ajdovščine. Obr-

nil sem se h generalu, rekoč, da je siromak v enaki nejevolji kakor jaz. Dobri gospod je dovolil tudi njemu prisesti in se je z njim razgovarjal po očetovsko.

Ko smo pribzeli mimo Sela, odkoder se razprostira razgled po gorenji Vipavski dolini, se mi je srce začelo krčiti. Bil je sončen, brezvetrni dan. Nad vso gorenjo dolino je ležal gost in črn oblak, ki je segal Čavnu nad polovico višine; Kolka, Sončnice, Javornika in Nanosa, ki obdajajo dolino na severu in vzhodu, pa sploh ni bilo videti. Ko smo prispeli vrh Šibovka, na strmino pred Cesto, ce mi je zazdelo, da gledam pred seboj žrelo ognjenika, ki siplje temnordeče plamene proti nebu in velike množine črnega dima, vmes pa sikajo še žareči ogorki.

Prispeli smo na Cesto, zrak je bil zatohel. Vojaška straža nas je ustavila, češ da je prehod v nevarni okoliš prepovedan. Z znanecem sva se dobrodrušnemu generalu lepo zahvalila in jo mahnila po lokavski cesti v stran; pod »Tokajem« (vinsko gorico nekega ajdovskega bogatina) sva krenila po senožetih proti Gradišču. Nagla hoja po visoki travi je bila zelo naporna, zrak vedno bolj dušeč, sonce popolnoma zakrito. S strahom sva se ozirala proti bližnjemu požarišču, kjer je še večkrat zagrmelo, da se je stresala zemlja in je padalo na daleč okoli. Skrivala sva se za kakšno debelejšo topolo in čakala, da se je poleglo. Videla sva, da so bile senožeti čedalje bolj gosto posejane z železnimi drobci, pod Gradiščem so ležale kar cele granate po travi. (Dalje)